



Mészöly Miklós, Polcz Alaine
A bilincs a szabadság legyen
Jelenkor Kiadó, 2017, 896 oldal, 5999 Ft

Mások leveleibe beleolvasni, kivált azokat elolvasni, csúnya dolog, alávaló bunkóság. Nem igazán kedvemre való. Másfelől levéltitok sértés. No meg, mivel könyvünkben két halott-ról van szó, egyben kegyeletisértés is. Olyan ez, mint amikor fényt kap előhívás közben a fotó. Az idegen tekintetek „fény sugarai” óhatatlanul meggyalázzák a levelezés szubsztanciáját, az intimtást.

A szégyenérzetnél miért sokkal erősebb mégis a kíváncsiság? Talán, mert azzal nyugtatgatja magát a kukkoló (aki ráadásul recenzensként hivatalból intimpista), hogy két ember egymáshoz írt leveleit közel 900 oldalas kötetbe kiadva rajta kívül úgyis több ezren-tíezren olvassák majd. A kollektív „bűnösségben” pedig semmivé oldódik az egyéni felelősség, a tapintat.

Ezáltal egy férfi és egy nő egymáshoz intézet legbensőbb érzése és gondolatai válnak közpredává. Ami eddig, mint levéltitkot a törvény védett, immár a törvény engedélyével lesz kitéve a kíváncsi tekinteteknek.

Írókról lévén szó, egyfajta irodalmi peep show egymásnak írt, gondosan megformált, avagy lótituti

Kölcsönös önfeladás

Tódor János könyvajánlója

módon odavetett sorokat olvasgatni. Valódi leveleket és a konyhában egymásnak firkantott cédulákat.

Mások egymáshoz írt leveleibe belelesni talán még az utókorra hagyott (vagy éppen szerzőjük szándéka ellenére – anyagi haszonszerzés végett – piacra dobott) memoárok olvasásánál is frivolabb dolog. Bevallom efféle fenntartások miatt tartóztattam meg magam az utóbbi évek olyan bulvár-irodalmi szenzációitól, mint Gyarmati Fanni vagy éppen Móricz Zsigmond mindennapjaiba, szerelmi életének derűjébe és zűrzavarába bepillantást adó naplótól.

Nem igazán érdekelt volna Polcz Alaine és Mészöly Miklós majd ötven évet felölelő levelezése sem, ha nem két olyan emberről lenne szó, akiket az élet nagy ajándékként nem csak írásaikból, hanem személyesen is volt szerencsém ismerni.

Akiket hozzám hasonló etikai aggályok tartanának vissza esetleg a két nagyszerű ember levelezésébe való elmélyüléstől, azok jó ha zárójelbe teszik ez irányú fanyalgásukat. Két egymásnak érzelmileg végtelenül kiszolgáltatott, rendkívüli tehetségű

alkotó (egy író és egy pszichológus-író) se veled, se nélküled kapcsolata, folyamatos, olykor kínkeserve, olykor egymást megalázó, máskor felemelő szenvedélye kíméletlen tükröt tart a (levél)olvasó elé. Az érzelmekkel és értelemmel terhelt, teljességre törekvő élet mindannyiunknál megannyi bukással van kikövezve.

Hab a tortán Nádas Péter, a házaspár legjobb és leghűségesebb barátjának zseniális esszéje a kötet végén. Alainról és Miklósról, gyakorta penge-élen táncoló kapcsolatukról (a „bántások sorozatlövésai”-ról) ír a tőle megszokott sebészi pontossággal. No meg persze kegyetlen őszinteséggel önmagáról. A család belső barátjaként betöltött olykor szánsalmasnak érzett, Mészöly miatt férfihazugságokra kárhoztatott, falazó, villámhárító szerepéről. „Kölcsönösen feladták önmagukat – a másikat”, jellemzi a kiváló író barátai egymáshoz és a világhoz való viszonyát. A leveleken viszont az süt át, hogy ebben a kölcsönös az önfeladásban Polcz Alaine vitte a prímet. Mintha ez a filantróp önfeladás lett volna – a hospice tevékenységtől Mészöly Miklósig-élete kvintesszenciája.